

SM Sisäministeriö
Heidi Kankainen

Viite:

Sisäministeriön kirje 31.3.2021, VN/6441/2021-SM-8

Asia:

Lausuntopyyntö; SM:n asetus poliisin suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2021 annetun asetuksen 6 §:n muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt oikeuskansleria esittämään näkemyksensä otsikossa mainitusta asetuksen 6 §:n täsmentämisestä koskevasta muutosehdotuksesta. Luonnos asetuksen muutokseksi ja sen perustelumuiistioksi on jo ollut lausuntokierroksella. 31.3.2021 päivätyn, Kuntaliitolle, lapsiasiavaltuutetulle, Poliisihallitukselle, sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle osoitetun lausuntopyynnön mukaan valmistelun aikana on tarkasteltu poliisin lastensuojeluviranomaiselle ja sosiaalipäivystykselle antaman virka-avun maksuttomuuden suhdetta lakiin eräiden poliisin virka-apukustannusten korvaamisesta (259/1956 vp). Lausuntopyynnön mukaan kyseessä on voimassa oleva laki, joka on monin paikoin sisällöltään vanhentunut. Poliisihallitusta lukuun ottamatta lausunnonantajat eivät huomioineet lausunnoissaan em. lakia eivätkä lausuneet siitä. Sisäministeriö pyytää nyt oikeuskansleria esittämään näkemyksensä asiasta.

Esitän lausuntonani seuraavaa:

Perustuslain 108 §:n 2 momentin mukaisesti oikeuskanslerin on pyydettyessä annettava presidentille, valtioneuvostolle ja ministeriöille tietoja ja lausuntoja oikeudellisista kysymyksistä.

Tässä velvollisuudessa on kysymys erityisesti valtioneuvoston ja ministeriöiden tarpeesta saada lausunto lain oikeasta tulkinnasta ja varmistaa jo ennakolta toimenpiteensä lainmukaisuus (HE 1/1998 vp). Perustuslain 108 §:n 2 momentissa tarkoitettu tietojen ja oikeudellisten lausuntojen antaminen koskee vakiintuneesti erityisesti ministeriössä tapahtuneen valmistelun jälkeen valtioneuvoston yleisistunnon tai tasavallan presidentin ratkaistaviksi saatettavia valtioneuvostoasioita. Oikeuskansleri ei voi sitä vastoin lausunnossaan ratkaista, kuinka asianomaisen toimivaltaisen ministeriön toimialaan ja tehtäviin kuuluva yksittäinen kysymys tai kysymykset tulisi ratkaista.

Lausuntopyynnön kohteena on ministeriön toimivaltaan kuuluvan asian oikeudellinen ja muu arviointi sekä sen perusteella tehtävät ministeriön päätökset. Oikeuskansleri ei ota niihin ennakkollisesti kantaa. Oikeuskanslerinvirastolla ei ole mahdollisuutta ryhtyä tekemään selvitystyötä esille tuodun asian lainsäädäntöhistoriallisesta taustasta.

Valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa on säädetty mahdollisuudesta jättää julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävä maksu perimättä. Kehotan selvittämään kyseisen pykälän mahdollista sovellettavuutta esitettyyn tilanteeseen ja esittämään asiasta perustellun arvion kaavailun asetuksen perustelumuihistiossa. Asetuksen perustelumuihistiossa on tarpeen tarkastella myös valtion maksuperustelain ja sen nojalla annettavan sääntelyn suhdetta mahdollisesti sovellettavaksi tulevaan ja sovellettavissa olevaan muuhun lainsäädäntöön.

Oikeuskanslerin perustuslaissa säädettyihin tehtäviin sen sijaan kuuluu perustuslain perusteella valvoa ja edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Lausuntopyynnössä kuvatun sääntelytilanteen taustalla oleva henkilöryhmä, lastensuojelussa sijaishuollosta luvattomasti poistuneet tai kateissa olevat lapset, ja lapset, joiden saattaminen takaisin sijaishuoltoon vaatii erityisiä saattamista turvaavia järjestelyitä, ovat erityisen haavoittuvassa asemassa oleva henkilöryhmä. Viranomaistoiminnan maksullisuutta ja siitä tehtäviä poikkeuksia on perusteltua tarkastella myös siitä näkökulmasta, kuinka ne mahdollistavat tehokkaan viranomaistoiminnan erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden suojelemiseksi.

Valtioneuvoston ministeriöiden tehtäviin kuuluu huolehtia säädösvalmistelusta osana ministeriöille perustuslain 68 §:ssä säädettyä velvollisuutta vastata toimialallaan valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta. Tämä vastuu hallinnon asianmukaisesta toiminnasta ja valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta pitää sisälleen myös lainsäädännön ajantasaisuudesta ja toimivuudesta huolehtimisen. Sisäministeriön lausuntopyynnössä on kiinnitetty huomiota vielä voimassa olevaan lakiin eräiden poliisin virka-apukustannusten korvaamisesta (259/1956). Kyseinen laki on sisäministeriön toimialaan kuuluva säädös. Yhdyn lausuntopyynnössäkin esitettyyn näkemykseen, että laki on monin paikoin vanhentunut; se saattaa olla kauttaaltaan vanhentunut. Sisäministeriön olisi perusteltua ryhtyä

toimenpiteisiin, ettei muodollisesti voimassa olisi laintasoisia säädöksiä, jotka eivät vanhentuneisuutensa takia ole lainkaan sovellettavissa.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Outi Lehvä